

Pandemiczna nowelizacja prawa wyborczego w Rosji

Maria Domańska

23 maja prezydent Władimir Putin podpisał uchwaloną przez parlament nowelizację przepisów wyborczych. Zmiany dotyczą m.in. dalszego ograniczenia biernego prawa wyborczego. Rozszerzono listę przestępstw, które uniemożliwiają osobie za nie skazanej start w wyborach (zakaz obowiązuje przez pięć lat po odbyciu kary i obejmuje również wyroki w zawieszeniu), o kilkadziesiąt przestępstw „średniej ciężkości”. Są to m.in.: uporczywe łamanie przepisów o zgromadzeniach, rozpowszechnianie fake newsów, niektóre kategorie ekstremizmu i „rehabilitacja nazizmu”. Zaostrzone zostały procedury rejestracji kandydatów, m.in. ułatwiono kwestionowanie zebranych podpisów. Znacznie rozszerzono też możliwości organizowania głosowania przedterminowego i poza lokalami wyborczymi, m.in. w celu ochrony zdrowia obywateli. Decyzja o organizacji głosowania pocztowego, dotychczas podejmowana na szczeblu regionalnym, znalazła się w gestii Centralnej Komisji Wyborczej. Komisja może też decydować o przeprowadzeniu głosowania przez Internet (eksperymentalnie zorganizowano je w wyborach do parlamentu Moskwy w ubiegłym roku). Według słów szefowej CKW Ełły Pamfiłowej będzie ono wdrażane pod warunkiem odpowiedniego przygotowania technicznego regionów.

Komentarz

- Władze uzasadniają zmiany dążeniem do ochrony zdrowia obywateli i podniesienia frekwencji w wyborach, jednak w warunkach rosyjskich nowe przepisy jedynie pogłębią dotychczasową nieprzejrzystość procesu wyborczego, zwiększając możliwość manipulowania wynikami. Jak wskazuje praktyka, głosowania przedterminowe i poza lokalami wyborczymi (w domach czy zakładach zamkniętych) pozostawały faktycznie poza kontrolą niezależnych obserwatorów. Ubiegłoroczne głosowanie internetowe w części okręgów wyborczych w Moskwie ujawniło szereg problemów – usterki techniczne, brak gwarancji jego tajności oraz kontroli nad liczeniem głosów – dających szerokie pole manewru dla fałszowania wyników i presji administracyjnej na wyborców; wyniki kandydatów władzy okazały się wyraźnie lepsze niż w głosowaniu tradycyjnym. Podobne ryzyko manipulacji stwarza głosowanie pocztowe (stosowane dotychczas na marginalną skalę i niecieszące się zainteresowaniem wyborców).
- Nowe przepisy świadczą o rosnącym zaniepokojeniu władz w związku z pogarszającą się sytuacją ekonomiczną, spadającym poparciem społecznym (np. zaufanie do Putina jest rekordowo niskie i wynosi poniżej 30%) oraz wzrostem nastrojów protestu. W ostatnich

latach Kreml już kilkakrotnie zderzał się z sytuacją, gdy zapewnienie pożądaných wyników wyborów okazywało się problematyczne. Podane wyżej przykłady przestępstw, które uniemożliwią skazanym start w wyborach, są związane z przepisami nagminnie wykorzystywanymi do łamania praw obywatelskich i walki z oponentami politycznymi. Należy się spodziewać zwiększenia liczby wyroków „prewencyjnych”, mających wyeliminować z rywalizacji kandydatów opozycji. Zadanie ułatwi całkowita dyspozycyjność rosyjskich sądów wobec Kremla.

- Nowelizację przygotowano przede wszystkim z myślą o wyborach parlamentarnych w 2021 r., choć nowe przepisy będą testowane już przy okazji wyborów regionalnych we wrześniu br. Niejasne jest, czy i w jakim zakresie władze wdrożą je podczas głosowania nad poprawkami konstytucyjnymi (jego termin pozostaje nieznany), które umożliwiają Putinowi ponowne kandydowanie w wyborach.